

PEUTEROPVANG

PIPELOEN

Pedagogische werkwijze
september 2019

Spelenderwijs Ede is een professionele organisatie die veilige, verantwoorde en fijne opvang organiseert voor peuters en voor kinderen in de basisschoolleeftijd. Op een warme, huiselijke plek, geleid door gekwalificeerde pedagogisch medewerkers. Er is altijd een locatie van Spelenderwijs voor peuteropvang, voorschool of bso bij u in de buurt..

EEN VELD VOL KLAVERTJES VIER

Inhoudsopgave

Inleiding

Hoofdstuk 1. Locatiegebonden werkwijze

Hoofdstuk 2. Ouders

- 2.1 Ouders kennen en waarderen
- 2.2 Betrokkenheid en participatie
  - Klanttevredenheid
  - Nieuwsbrieven
  - Oudercommissies en Cliëntenraad
  - Inspectierapporten van de GGD
- 2.3 VVE: samenwerken bij de ontwikkeling van kinderen
- 2.4 Vragen, opmerkingen, klachten

Hoofdstuk 3. Onze visie op kinderen en hun ontwikkeling

- 3.1 Veiligheid en welbevinden zijn de basis onder de ontwikkeling van elk kind
- 3.2 Gezond eten en bewegen is belangrijk
- 3.3 Kinderen zijn onderzoekers en ontdekkers
- 3.4 Elk kind ontwikkelt zich op een eigen manier
  - 3.5 Waardevol spelen is zelf kunnen handelen, denken en informatie verwerken
  - 3.6 Kinderen leren van andere kinderen, van pedagogisch medewerkers en van de speelomgeving
  - 3.7 Alle ontwikkelingsgebieden van kinderen zijn even belangrijk
- 3.8 VVE is kwaliteit en kwantiteit bieden

Hoofdstuk 4. Ondersteuning, interactie, stimulering

- 4.1 Continuïteit
- 4.2. Ondersteuning
  - Emotionele ondersteuning
  - Respect voor eigen initiatieven
  - Structuur bieden en grenzen stellen
  - Afspraken en regels in de peuteropvang
  - Informatie en uitleg geven
- 4.3 Interactie
  - De interactie tussen pedagogisch medewerkers en kinderen
  - Het begeleiden van (groeps)interacties tussen kinderen
  - Probleemsituaties/Conflictsituaties
  - Normen en waarden
- 4.4 Stimuleren
- 4.5 Wennen
- 4.6 VVE: taalontwikkeling
  - Een goed taalaanbod en ruimte om te oefenen
  - Vier taalfasen

Hoofdstuk 5. Observeren, volgen en signaleren

- 5.1 Mentorschap
- 5.2 Observeren / dagelijks kijken
- 5.3 Volgen van de ontwikkeling
- 5.4 Kwaliteitsverbetering door het volgen van kinderen
- 5.5 Informatieoverdracht
- 5.6 Kinderen nieuwsgierig maken en houden
  - Gedifferentieerd werken
  - VVE: beredeneerd en gedifferentieerd werken
- 5.7 Signaleren

Hoofdstuk 6. De speel/leefomgeving

- 6.1 Veilig, schoon en gezond
- 6.2 De indeling van ruimte
- 6.3 De inrichting van de ruimtes, hoeken en plekken
- 6.4 Kinderen kunnen het materiaal vinden en gemakkelijk opbergen
- 6.5 Buiten spelen
- 6.6 VVE: de speelomgeving

Hoofdstuk 7. De dagindeling

- 7.1 Een vaste, maar flexibele dagindeling met soepele overgangen
- 7.2 De nadruk op spelen in kleine groepen
- 7.3 Als kinderen niet mee willen doen
- 7.4 Dagen aan elkaar verbinden
- 7.5 De dagindeling bij de peuteropvang
- 7.6 VVE: de dagindeling
- 7.7 De Pedagogisch Medewerkers eten mee

Bijlage: Korte beschrijving van drie VVE programma's

Literatuur

Inleiding

In deze pedagogische werkwijze van Spelenderwijs Ede staat waar het in ons werk in de kern om gaat. Kinderen liefdevol opvoeden, of anders gezegd verzorgen, begeleiden en stimuleren bij hun ontwikkeling, dat is onze professie.

Wanneer kinderen bij ons komen delen ouders* hun verantwoordelijkheid met ons. Ouders blijven daarbij de eindverantwoordelijkheid houden over de opvoeding van hun kind. Daarom vinden wij een goede relatie en samenwerking met ouders belangrijk. Want daarmee kunnen wij het spelaanbod zo goed mogelijk laten passen bij de verschillende thuissituaties van kinderen. *Waar ouders staat kan ouder(s)/verzorger(s) gelezen worden.

In de pedagogische werkwijze beschrijven wij hoe wij de doelen uit de wet voor reguliere opvang concreet vormgeven. Het gaat hierbij om de volgende onderdelen:

- Het bieden van veiligheid (emotioneel en fysiek)
- Gelegenheid bieden tot het ontwikkelen van persoonlijke competenties
- Gelegenheid bieden tot het ontwikkelen van sociale competenties
- De overdracht van waarden en normen

Omdat wij bij Spelenderwijs Ede op alle peuteropvanglocaties Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) aanbieden beschrijven wij tevens

- De kenmerkende visie op VVE en de wijze waarop deze te herkennen is in het aanbod van activiteiten,
- De wijze waarop de ontwikkeling van het jonge kind wordt gestimuleerd, in het bijzonder op de gebieden taal, rekenen, motoriek en sociaal-emotionele ontwikkeling en
- Het inrichten van een passende ruimte waarin VVE wordt verzorgd en het beschikbaar stellen van passend materiaal voor VVE.

Onze basis (klaverblad) is voor alle kinderen, met of zonder VVE-indicatie, VVE gebaseerd. Onze visie op samenwerking met ouders, onze speelomgeving, onze dagindeling, onze interactie en het observeren van kinderen zijn de vijf onderdelen waarmee wij de hierboven beschreven doelen concreet vormgeven voor kinderen. Op onze peuteropvang werken wij daarbij met drie door het NJI erkende VVE-programma's, Sommige locaties werken met Piramide, sommigen met Puk en één locatie werkt met Kaleidoscoop. Het zijn drie programma's die goed aansluiten bij onze visie op de ontwikkeling van kinderen. De hoofdstukken over de speelomgeving, de dagindeling, interactie en het observeren omvatten de gezamenlijke basis uit deze drie programma's. In de bijlage achterin dit pedagogisch beleidsplan beschrijven wij waarin de programma's verschillen.

Bij de onderdelen in deze pedagogische werkwijze waar we vanuit VVE iets extra's toevoegen voor kinderen met een vve indicatie, beschrijven wij dit in een aparte paragraaf.

Onze pedagogische visie is de basis onder onze dagelijkse professie, inclusief VVE, 'kinderen liefdevol opvoeden of anders gezegd verzorgen, begeleiden en stimuleren in hun ontwikkeling'. Elk kind is voor ons een klavertje vier. Wij willen kinderen graag leren kennen zodat het bij ons waardevol kan (leren) spelen, ontdekken en samenwerken. Dat willen wij in elke locatie bereiken. Maar elke locatie is ook een zelfstandige eenheid met een eigen sfeer, passend bij de wijk of de school. In hoofdstuk 1 van deze pedagogische werkwijze leest u hoe dit is vormgegeven in de dagelijkse gang van zaken op de locatie van uw kind.

De pedagogische werkwijze heeft een interne en externe functie. Intern daagt de visie uit na te denken over waar wij medewerkers van Spelenderwijs Ede ons werk willen en kunnen verbeteren, bijvoorbeeld bij het samenwerken met elkaar, het aanbod aan de kinderen, de werkbegeleiding, het scholingsbeleid, de samenwerking met andere instellingen zoals onderwijs en zorg. Jaarlijks evalueren wij de pedagogische werkwijze en de pedagogische praktijk. Indien nodig wordt de pedagogische werkwijze bijgesteld.

De titel van deze pedagogische werkwijze is *'Een veld vol klavertjes vier'*.

In hoofdstuk 1 beschrijven wij de locatiegebonden werkwijze

In hoofdstuk 2 beschrijven we ons ouderbeleid.

In hoofdstuk 3 staat onze visie op kinderen en hun ontwikkeling. Het is het hart van ons werk. Dit hoofdstuk is voor de Peuteropvang en Buitenschoolse opvang locaties van Spelenderwijs hetzelfde.

Hoofdstuk 4, 5, 6 en 7 zijn de vier klaverbladen waarmee we onze visie in de praktijk vormgeven.

In hoofdstuk 4 beschrijven wij onze wijze van ondersteuning, interactie en stimulering.

In hoofdstuk 5 beschrijven wij onze wijze van observeren en volgen.

In hoofdstuk 6 beschrijven wij hoe wij de speel/leefomgeving indelen en inrichten.

In hoofdstuk 7 beschrijven wij hoe wij de dagindeling vormgeven.

In de bijlage beschrijven wij kort de drie verschillende VVE-programma's waarmee wij in de peuteropvang werken.

Wij sluiten de pedagogische werkwijze af met de literatuurlijst. De hier genoemde theorie en/of onderzoek is samen met onze praktijk de ondergrond en inspiratie voor deze pedagogische werkwijze geweest.

Hoofdstuk 1 - Locatiegebonden werkwijze

Locatiegegevens

Adresgegevens Spelenderwijs locatie

Peuteropvang Pipeloen is gevestigd in de Franciscusschool aan de Mesdagstraat 5 in Ede. De locatie ligt in de wijk Maandereng op een steenworp afstand van het winkelcentrum de Stadspoort en de Kinderboerderij de Oude Hofstede.

Openingstijden

Pipeloen is op maandag-, dinsdag- donderdag- en vrijdagochtend geopend van 8.15 tot 12.15 uur. Op woensdag is de locatie gesloten.

Ouders kunnen hun kinderen halen en brengen tussen: 8.15 - 8.30 uur en 12.00 - 12.15 uur

Leeftijd kinderen

Kinderen kunnen bij ons komen spelen en zich Spelenderwijs blijven ontwikkelen vanaf de leeftijd van 2 jaar oud zijn en totdat zij naar de basisschool gaan. De gemeente Ede verstrekt subsidie aan (kinderen van) 'eenverdieners', alleenstaande ouders zonder werk en kinderen met een vve indicatie vanaf de leeftijd van 2,5 jaar.

Aantal kindplaatsen locatie

Er kunnen per dagdeel 16 kinderen bij ons terecht.

Beroepskracht- kind ratio

Spelenderwijs plant volgens de BKR-rekentool 1ratio van de Rijksoverheid.

Vaste gediplomeerde medewerkers

Afhankelijk van het aantal aanwezige kinderen werken bij PO Pipeloen één of twee vaste, gediplomeerde pedagogisch medewerkers. De beroepskrachten kunnen worden ondersteund door vrijwilligers, stagiair(e)s en een coach.

Vrijwilligers en stagiaires

Stagiair(e)s op een Spelenderwijs locatie volgen een kindgerichte Beroeps Opleidende Leerweg. Voor stagiair(e)s geldt dat de werkzaamheden die zij verrichten passen bij hun opleiding, hun opleidingsniveau en leerjaar. Per stagiair wordt bepaald welke werkzaamheden zij verrichten onder welke mate van begeleiding. Een stagiaire van een sportopleiding heeft andere leerdoelen dan een stagiair pedagogiek. Twee Spelenderwijs unitmanagers zijn gecertificeerd om ROC-examens af te nemen en derde is in opleiding. Stagiairs en vrijwilligers worden begeleid door pedagogisch medewerkers van de locatie. Voor stagiairs geldt dat zij ook begeleiding ontvangen vanuit school. Begeleiding van vrijwilligers op locatie is vastgelegd in het vrijwilligersbeleid van Spelenderwijs.

PM-ers kunnen altijd terugvallen op hun unitmanager als zij vragen hebben over de begeleiding of er problemen zijn. Een vrijwilliger/stagiair draagt nooit de eindverantwoordelijkheid op de locatie.

Inzet pedagogisch beleidsmedewerker bij Spelenderwijs

Spelenderwijs heeft al sinds jaar en dag een pedagogisch beleidsmedewerker in dienst. Zij heeft het pedagogisch beleidsplan opgesteld en is verantwoordelijk voor al het beleid dat raakt aan de pedagogische praktijk. Ook heeft zij een taak bij het bewaken en invoeren van pedagogische beleidsvoornemens zodat iedere Spelenderwijs PM-er werkt volgens dezelfde pedagogische visie. Zij werkt nauwe samenwerking met de coaches. De pedagogisch beleidsmedewerker evalueert het pedagogisch beleidsplan jaarlijks.

Inzet pedagogisch beleidsmedewerker /coach IKK
januari 2019 (peildatum 01-01-2019)

Berekening benodigd aantal uren:

Peuteropvang:

3,89 coaching per week op basis van 20,23 FTE x 10 uur

17,31 beleid per week op basis van 18 locaties x 50 uur

21,2 uur per week

Inzet:

Pedagoog / IKK Pedagogisch beleidsmedewerker: 15 uur per week

Coach / IKK pedagogisch beleidsmedewerker: 6,3 uur per week (waarvan 2,31 u/w beleid)

Functie:

Doel van de functie pedagoog / IKK pedagogisch beleidsmedewerker / coach: Het voorbereiden, ontwikkelen en implementeren van beleid op de onderscheiden beleidsterreinen rond de ontwikkeling van het jonge kind binnen Spelenderwijs. De coach / beleidsmedewerker levert een bijdrage aan de voorbereiding, ontwikkeling en uitvoering van het pedagogisch beleid en middels coaching mede verbeteren van de kwaliteit van werkzaamheden.

Vormgeving van de functie:

De pedagoog van Spelenderwijs bepaalt al jaren het pedagogische klimaat binnen de organisatie. Hier zal geen wijziging in plaatsvinden.

De beleidsmedewerker/coach werkt sinds een jaar als VVE coach. Als IKK coach zal zij haar werk in het verlengde van deze functie uitvoeren. Als beleidsmedewerker zal de nadruk op coördineren van inhoudelijke projecten komen te liggen zoals bijvoorbeeld het invoeren van Kijk (ander kindvolgsysteem).

VVE-methode

Bij alle Spelenderwijs peuteropvanglocaties geldt dat de basis voor het handelen VVE gebaseerd is. Onze visie op samenwerking met ouders, onze speelomgeving, onze dagindeling, onze interactie en het observeren van kinderen zijn de vijf onderdelen waarmee Spelenderwijs dit vormgeeft voor alle kinderen, met of zonder vve indicatie. Op de PO-locaties werken wij daarbij met één van de drie, door het NJI, erkende VVE-programma's. Sommige locaties werken met Piramide, sommigen met Puk en één locatie werkt met Kaleidoscoop. Deze drie programma's sluiten goed aan bij onze visie op de ontwikkeling van kinderen.

PO Pipeloen werkt met de methode Kaleidoscoop aan de hand van de thema's van Piramide

Kaleidoscoop

De kern van Kaleidoscoop is actief leren. Kinderen leren door actief betrokken te zijn bij mensen, materialen, gebeurtenissen en ideeën. Pedagogisch medewerkers ondersteunen het actief leren door bijvoorbeeld een uitdagende speelomgeving, hulp bieden bij het verdiepen van spel, hulp bieden bij het zelf oplossen van (spel)problemen. De dagindeling omvat dezelfde onderdelen als bij Piramide en Puk, maar bij het vrije spel van kinderen wordt er eerst vooruitgekeken en na afloop teruggekeken met kinderen. De nadruk in dit programma ligt sterk op het initiatief, de denkkraft van de kinderen. Hun spel is de inspiratie voor de activiteiten/thema's die de pedagogisch medewerkers bieden. Natuurlijk kunnen pedagogisch medewerkers hierbij gebruik maken van verschillende activiteitenboeken. Bij Spelenderwijs Ede worden ook de themaboeken van piramide als inspiratiebron gebruikt.

Voor verdere informatie verwijzen wij naar de website van het NJI.

Piramide

De Piramide methode is gebaseerd op de vier hoeken van een piramide en de drie lagen in de piramide. De hoeken zijn steeds twee bij elkaar horende elementen die in samenhang geboden worden te weten: nabijheid - afstand en initiatief kind - initiatief pedagogisch medewerker.

Nabijheid: Door een veilige omgeving en het gevoel dat de pedagogisch medewerker nabij is om de kinderen te steunen kunnen ze ontspannen gaan spelen, exploreren en leren.

Afstand: Kinderen ontwikkelen zich sterk als volwassenen hen tijdens het spelen begeleiden. Kinderen leren op deze manier denken over concrete en meer abstracte begrippen buiten het hier en nu.

Initiatief kind: Piramide respecteert en ondersteunt het eigen initiatief van het kind.

Kinderen kunnen bij Piramide veel keuzes maken uit een divers aanbod aan materialen en spelmogelijkheden.

Initiatief pedagogisch medewerker: Kinderen kunnen al veel dingen zelf maar kunnen nog veel meer met hulp van de pedagogisch medewerker.

Daarnaast wordt in de methode de Piramide in drie lagen verdeeld.

De onderste brede laag staat voor een goede speelomgeving, waarin kinderen vrij en gevarieerd kunnen spelen.

De middelste iets minder brede laag staat voor de activiteiten van pedagogisch medewerkers (grote groep en kleine groep) uit de themaboeken. Pedagogisch medewerkers maken een bij de groep/kinderen passende opeenvolging van activiteiten via de vier uitgewerkte stappen in de themaboeken oriënteren, demonstreren, verbreden en verdiepen.

Het topje van de piramide staat voor de individuele aandacht die sommige kinderen nodig hebben. Even samen met de pedagogisch medewerker spelenderwijs ondersteuning krijgen.

De vier hoeken en drie lagen zijn concreet vormgegeven in de 12 themaboeken van Piramide. Door per jaar minimaal 9 thema's te doorlopen komen alle ontwikkelingsgebieden voldoende aan bod.

Voor verdere informatie verwijzen wij naar de website van Rolf.

Coaches (VVE en IKK)

Op locaties van Spelenderwijs werken VVE-coaches in en rond de VVE-groep. Zij richten zich met name op het opbrengstgericht en gedifferentieerd werken met kinderen en de ouderbetrokkenheid. De pedagogische coaches (VVE en IKK) worden daarbij ingezet om de pedagogische kwaliteit van de werkzaamheden en de professionele ontwikkeling van de pedagogisch medewerkers te verbeteren. Zij doen dit in nauwe samenwerking met de pedagogisch beleidsmedewerker. In gezamenlijkheid begeleiden en ondersteunen zij de pedagogisch medewerker(s) bij de dagelijkse praktijkwerkzaamheden.

Vaste combinatie van dagdelen

Wij werken met een vaste combinatie van dagdelen, waardoor kinderen een stabiele groep vormen met vertrouwde pedagogisch medewerkers, en dezelfde vriendjes en vriendinnetjes. Die continuïteit is bevorderlijk voor het welzijn en welbevinden van de peuters, waardoor zij volop van het thema aanbod kunnen profiteren. Voor kinderen met een VVE-indicatie (Voor- en Vroegschoolse Educatie) zitten wij op dit moment in een overgangsjaar van een minimale afname van 10 uur per week naar een afname van 16 uur per week op uiterlijk 1-1-2020.

Vervanging bij ziekte van de pedagogisch medewerker

Bij ziekte van een pedagogisch medewerker maken wij eerst gebruik van de flexibele schil van pedagogisch medewerkers. Lukt het niet om op die manier een vervanger te vinden, dan maken we gebruik van vaste invalmedewerkers die in dienst zijn bij Spelenderwijs. Deze invalmedewerkers zijn in het bezit van de Vyvoj VVE E-module VVE in de kinderopvang.

Vierogenprincipe

Het vierogenprincipe is vanaf juli 2015 verplicht voor de kinderopvang. Dit principe houdt in dat er altijd een andere volwassene moet kunnen meekijken of meeluisteren met de beroepskracht. Het vierogenprincipe is bedoeld om de veiligheid in de kinderopvang te vergroten. Op Spelenderwijslocaties waar vanwege de groepsgrootte met 2 pedagogisch medewerkers wordt gewerkt, is het principe gewaarborgd. Om het vierogenprincipe in alle gevallen te kunnen waarborgen, maken we ook gebruik van stagiair(e)s en vrijwilligers. Bij Peuteropvang Pipeloen zijn altijd 2 pedagogisch medewerkers aanwezig.

Veilig, schoon en gezond spelen

Een fysiek en sociaal veilige omgeving voor kinderen en volwassenen is natuurlijk de eerste voorwaarde waar wij als kinderopvang aan moeten en willen voldoen. Veilig, schoon en gezond zijn de ruimte binnen en buiten, de inrichting (kasten, stoelen, aankleding van de muren, etc.), het speelgoed, de materialen. Wij hebben het in dit verband over ook het eten wat wordt meegenomen of ter plaatse wordt bereid en over de hygiënische verzorging en begeleiding van kinderen. Wij zijn deskundig en gericht op veiligheid, hygiëne en gezondheid voor kinderen. Een voorbeeld hiervan is dat er bij het binnen- en buiten spelen altijd toezicht is. Ook hangen er op de locatie hangen huisregels specifiek opgesteld voor de betreffende locatie. De visie van Spelenderwijs is vastgelegd in het beleid Veiligheid en Gezondheid.

[Protocol kindermishandeling en grensoverschrijdend gedrag](#)

Op locaties voor peuteropvang van Spelenderwijslocaties werken de pedagogisch medewerkers volgens het (gewijzigde) Protocol kindermishandeling en grensoverschrijdend gedrag voor de kinderopvang (inclusief afwegingskader). De pedagogisch medewerkers van Spelenderwijs hebben recent een **onlinecursus "Werken met het afwegingskader in de meldcode" van RIK** gevolgd. Daarbij volgen zij op regelmatige basis (bij)scholing over het protocol en hoe hiermee te werken.

[De groepsruimte](#)

De groepsruimte bevindt zich na de klapdeuren achter in de basisschool. Bij binnenkomst is er een gang, waar de jassen en tassen hangen. Ieder kind heeft zijn eigen herkenningsplaatje voor aan de kapstok, op zijn stoeltje en een eigen opruimbakje. In de speelruimte zijn verschillende speel/ontdekhoeken: puzzel- en spel tafels met bijbehorende kasten, knutselhoek, bouwhoek, leeshoek, winkelhoek en huishoek. Buiten is een plein om te fietsen, te steppen en met auto's te rijden. Omdat we het plein delen met de basisschool is ons gedeelte afgezet met een hek.

[Uitstapjes](#)

De peuteropvang, het speelgoed, de buitenruimte en het aanbod van spel en thema's zijn gevarieerd genoeg om veilig en uitdagend te spelen en te ontdekken.

Wij kiezen er daarom voor om 1 x aan het einde van het schooljaar met de kinderen een uitstapje te maken naar de kinderboerderij of het bos. Ouders kunnen via de volgende link aangeven of hun kind het terrein mag verlaten.

['regeling verlaten terrein'](#)

[Toedienen medicatie/zelfzorgmiddelen](#)

[Klik hier voor de Toelichting Toedienen medicatie / zelfzorgmiddel](#)

[Foto beleid](#)

[Verklaring foto- en/of videomateriaal](#)

[Voedingsbeleid](#)

[Klik hier voor ons voedingsbeleid.](#)

Dagindeling Pipeloen

Spelinloop

De kinderen worden 's morgens gebracht tussen 8.15- en 8.30 uur. **De kinderen worden begroet door de leidsters.** Tijdens de spelinloop hebben ouders de tijd om even met de kinderen te spelen om de overgang van thuis naar school zo prettig mogelijk te maken. Om 8.30 uur zingen wij samen een liedje en nemen de ouders afscheid van hun kinderen.

Vooruitkijken

Aan tafel in de kleine groep vertellen de kinderen waar en met wie ze willen spelen.

Vrij spelen

De leidsters spelen met de kinderen. Zij sluiten aan bij het spel van de kinderen en grijpen kansen om het spel uit te breiden en te verrijken.

Plassen/ luier verschonen

Luiers worden verschoond indien nodig. De kinderen zelf aan gedurende de hele ochtend wanneer zij moeten plassen.

Opruimen

Door met elkaar op te ruimen leren de kinderen dat het speelgoed een vaste plaats heeft, zodat zij het speelgoed de volgende keer zelf kunnen pakken.

Eten en drinken

Op PO Pipeloen brengen de kinderen een eigen bakje met fruit mee. We eten met elkaar aan tafel. De kinderen krijgen water of (lauwe) thee te drinken. We kijken terug op de activiteiten tot nu toe waarbij de kinderen kunnen vertellen waar en met wie ze hebben gespeeld.

Thema-activiteit

De PM-ers bieden de kinderen activiteiten aan die te maken hebben met het thema dat op dat moment behandeld wordt.

Bewegen

Ieder dagdeel besteden wij aandacht aan bewegen. Dit gebeurt tussen de activiteiten door én aan het einde van het dagdeel; dan spelen we buiten of in het spellokaal van de basisschool.

Eten en drinken

Aan tafel eten we een cracker en drinken de kinderen water.

Vrij spelen

De leidsters spelen met de kinderen. Zij sluiten aan bij het spel van de kinderen en grijpen kansen om het spel uit te breiden en te verrijken.

Naar huis

De kinderen worden weer opgehaald. Ouders hebben ook nu weer een kwartier inlooptijd hiervoor, net als bij de start van de dag.

Hoofdstuk 2. Ouders

De samenwerking met ouders is voor ons belangrijk. Ouders hebben de eindverantwoordelijkheid over hun kind en dat nemen wij serieus. Kinderen voelen zich fijner bij ons als wij goed met ouders samenwerken. En zo kunnen wij ook goed aansluiten bij de ontwikkeling van het kind. Bij oudercontacten gaan wij uit van wederzijds vertrouwen en respect voor elkaars verantwoordelijkheden en mogelijkheden. Wij waarderen de betrokkenheid van ouders en doen er alles aan om ervoor te zorgen dat zij zich bij ons welkom voelen.

2.1. Ouders kennen en waarderen

Wij willen graag dat ouders zich welkom voelen bij onze peuteropvang. Een warm ontvangst en/of afscheid is daarbij een eerste vereiste. Daarnaast zoeken wij regelmatig contact met alle ouders. Wanneer ouders vragen hebben of belangstelling hebben voor een gesprek, maken wij daar tijd voor. Wij vinden het fijn als ouders mee kunnen voelen en mee kunnen doen door bijvoorbeeld een keertje te komen kijken, een verjaardag of feest mee te vieren, bij het brengen en/of halen even te blijven, foto's en filmpjes te laten zien, gemaakte schatten te laten zien, ouderavonden of koffieochtenden bezoeken enzovoort. Wij zorgen ervoor dat ouders weten waar ze belangrijke (organisatorische) informatie kunnen vinden. En wij krijgen graag informatie van ouders. Wij zijn nieuwsgierig hoe het thuis met hun kind gaat. Want dan kunnen wij beter aansluiten bij (het gedrag van) het kind. Andersom vinden wij het belangrijk ouders te laten weten wat hun kind bij ons doet. Wat het kind bij ons leuk vindt, wat niet, of het kind lekker heeft gegeten en gespeeld, aan welke activiteiten het kind heeft meegedaan, welke ervaringen het kind heeft opgedaan. Ook worden activiteiten op Facebook geplaatst met foto's van de kinderen. We vragen ouders uiteraard altijd eerst toestemming voor het plaatsen van deze foto's. De contacten met ouders evalueren wij regelmatig. Dat gebeurt tijdens ons teamoverleg en in het overleg met de oudercommissie.

2.2. Betrokkenheid en participatie

Wij vinden het belangrijk dat ouders met ons meedenken en meebeslissen. Met individuele ouders bespreken we de beste opvang voor hun kind. Vanuit de organisatie stimuleren wij ouders om mee te denken, onder andere via de oudercommissie van de locatie en in de Cliëntenraad van Spelenderwijs. Wij vinden het niet meer dan vanzelfsprekend dat ouders mee kunt beslissen over het reilen en zeilen binnen de opvang.

Klanttevredenheid

Op onze peuteropvanglocaties hervatten we het meten van klanttevredenheid in 2019. Spelenderwijs doet dit door ouders op twee momenten te bevragen namelijk twee maanden na start en bij vertrek. De Klantenservice verstuurd hiervoor een mail met daarin een digitaal formulier wat ouders kunnen invullen.. De suggesties voor verbeteringen die worden aangegeven worden zo mogelijk doorgevoerd op de betreffende locatie/in de organisatie.

Nieuwsbrieven

Minimaal tweemaal per jaar, zo rond mei en oktober, ontvangt iedere ouder/verzorger van een kind bij Spelenderwijs een nieuwsbrief. Daarin informeert het management over (wijzigingen in) organisatiebrede onderwerpen, onder andere op het gebied van:

- Pedagogisch beleid
- Opvoeding, veiligheid, gezondheid
- Voedingsaangelegenheden
- GGD-inspecties
- Openingstijden
- Tarieven
- Klachtenprocedure.

Naast de nieuwsbrief van Spelenderwijs ontvangen ouders minimaal 4 x per jaar een nieuwsbrief van de locatie. Hierin worden locatie gebonden zaken gedeeld. Te denken valt aan o.a. de aankondiging van thema's, de verjaardagen van kinderen en oproepen voor het helpen verzamelen van materialen voor komende thema's.

Oudercommissies en Cliëntenraad

Wij polsen of ouders in de oudercommissie zitting willen nemen door hen persoonlijk te benaderen. De informatie die wij dan verstrekken over de oudercommissie betreft het aantal keer vergaderen per jaar, het meedenken en meebeslissen over zaken die betrekking hebben op de kinderopvang, informatie over beleid en wetgeving en de taken van de leden.

Voor oudercommissies zijn de notulen van de vergaderingen van de Cliëntenraad inzichtelijk via de gedeelde digitale schijf. De Cliëntenraad bestaat uit een afvaardiging uit de verschillende oudercommissies.

Als de locatie over een oudercommissie beschikt, fungeren de leden als aanspreekpunt. Maar niet op iedere locatie is er een oudercommissie. In dat geval hebben wij voor ouders de mogelijkheid om mee te praten op de volgende manier geregeld. Over wijzigingen bij Spelenderwijs worden indien nodig alle ouders geïnformeerd in de nieuwsbrief. Per onderwerp vermelden wij hoe de inspraak is geregeld als de locatie niet beschikt over een oudercommissie. Door met ouders te overleggen en samen te werken kunnen wij onze dienstverlening aan hen en hun kind steeds verder verfijnen.

Inspectierapporten van de GGD

In de Spelenderwijs nieuwsbrief voor ouders vermeldt de beleidsmedewerker kwaliteit welke locaties er in de afgelopen periode een GGD-inspectie hebben gehad. Dit is een signaal om het GGD-rapport op de agenda van het overleg van de oudercommissie van de betreffende locatie te plaatsen. Ouders van locaties zonder oudercommissie kunnen het rapport op de website van Spelenderwijs inzien. Het rapport is dan te vinden op de webpagina van de locatie waar hun kind de peuteropvang bezoekt.

2.3. VVE: samenwerken bij de ontwikkeling van kinderen

Voor kinderen, die naast hun moedertaal ook de Nederlandse taal moeten leren of om een andere reden een vve indicatie hebben gekregen, heeft de betrokkenheid bij elkaar van thuis en peuteropvang/voorschool een nog grotere meerwaarde. Wij vinden het belangrijk ouders te betrekken bij de ontwikkeling van hun kind in de peuteropvang/voorschool. Wij willen het kind zoveel mogelijk in een doorgaande lijn (peuteropvang/voorschool-thuis) begeleiden.

Wij organiseren, o.a. in overleg met de oudercommissie, verschillende soorten ouderactiviteiten per jaar. Daarnaast geven wij via ouderbijeenkomsten of nieuwsbrieven aan met welke woorden, liedjes, activiteiten wij bezig zijn en hoe ouders daar thuis bij kunnen aansluiten. Vooral ook bij de VVE horen we graag van ouders hoe het thuis is verlopen. Ten eerste om te weten hoe wij ons aanbod meer bij thuis kunnen laten aansluiten, maar ook om te weten of ouders hierbij nog extra ondersteuning, informatie nodig hebben. In onze peuteropvang /voorscholen is Nederlands de voertaal. Tegelijkertijd kan het voorkomen dat een pedagogisch medewerker werkgerelateerd, voor een beter begrip, iets uitlegt in de taal van de ouder.

2.4. Vragen, opmerkingen, klachten

Professionaliteit, kwaliteit en service staan bij ons hoog in het vaandel en vormen het uitgangspunt van ons handelen. Maar ook wij maken fouten en willen daarvan leren. Daarom staan we open voor vragen, opmerkingen en klachten. We zien ze als kansen om onze dienstverlening te verbeteren. Bij de kennismaking maken we ouders erop attent dat we vragen of opmerkingen graag horen, zodat wij actie kunnen ondernemen. In voorkomende gevallen kunnen zij een registratieformulier invullen. Wij controleren naderhand of de betreffende ouder tevreden is met de oplossing. Inge vulde formulieren worden ook in het werkoverleg met de unitmanager besproken. Blijkt iemand niet tevreden en kunnen wij het samen niet oplossen, dan verwijzen wij naar de in- en externe klachtenprocedure van Spelenderwijs. Op de website staat deze klachtenprocedure beschreven. De samenvatting van opmerkingen/klachten staat op intranet en wordt besproken met de Cliëntenraad.

Hoofdstuk 3. Onze visie op kinderen en hun ontwikkeling

Onze visie op de ontwikkeling van kinderen is het **hart** van ons werk. In onze peuteropvang/voorscholen willen wij dat kinderen zich spelenderwijs breed kunnen ontwikkelen en zich zo als vanzelf voorbereiden op de basisschool. Onze visie bestaat uit zeven kernpunten. In hoofdstuk 4 tot en met 7 volgt de uitwerking in de praktijk van deze visie.

3.1. Veiligheid en welbevinden zijn de basis onder de ontwikkeling van elk kind

Een kind dat zich veilig en op zijn of haar gemak voelt heeft energie om zich te ontwikkelen. Wij willen als fundament onder ons werk veiligheid en welbevinden creëren voor alle kinderen. Een peuter krijgt de aandachtige zorg die het nodig heeft, maar ook de zelfstandige tieners in de buitenschoolse opvang weten waar ze terecht kunnen voor hulp en humor, begeleiding en stimulans. Kinderen moeten zich veilig voelen bij de pedagogisch medewerkers en bij de (sfeer in de) groep.

Bij het startmoment van de dag in de peuteropvang betekent dit bijvoorbeeld: Wij begroeten elk kind bij binnenkomst bij de naam. Zo mogelijk knopen we gelijk een klein gesprekje aan met kind en/of ouder. Of we gaan bij hen zitten en gaan in op wat er wordt verteld, kijken naar het kind, etc. Als de ouder weggaat zeggen we samen even gedag. Daarbij kijken wij of het kind troost nodig heeft. Afhankelijk van de behoefte van de peuter op dat moment spelen we even samen of laten we het kind zelf, of met andere kinderen spelen.

3.2. Gezond eten en bewegen is belangrijk

Voeding is meer dan eten en drinken en speelt een belangrijke rol in het dagelijks leven. Wij vinden het belangrijk om samen te genieten van gezonde en gevarieerde voeding. Ook gevarieerd bewegen is belangrijk voor de ontwikkeling van alle kinderen. Hoe wij omgaan met voeding staat verder beschreven in ons voedingsbeleid.

3.3. Kinderen zijn onderzoekers en ontdekkers

Als je naar kinderen kijkt dan zie je nieuwsgierigheid, verbazing, proberen, exploreren. Een baby onderzoekt zijn handjes en voetjes, een bakje, een lapje. In het begin is dit nog willekeurig, maar vanuit de zelf opgedane ontdekkingen en kennis wordt het stap voor stap meer doelgericht. Het jonge kind gaat spelenderwijs door met onderzoeken en ontdekken, vanuit willekeurig en doelgericht bezig zijn. Ze bouwen, spelen, doen alsof, lezen, zingen, rijden, springen, graven, passen, plakken, knippen. En de (pre)tieners onderzoeken en ontdekken afhankelijk van eigen voorkeuren: snelheid, behendigheid, spelregels, de wereldbol, fotografie, websites, muziek, etc. Ze handelen spelenderwijs, doelgericht en regelmatig ook resultaatgericht. Naast al dit onderzoeken en ontdekken hebben kinderen voldoende tijd en aandacht nodig voor rust en ontspanning. Zeker om de opgedane indrukken te verwerken, maar ook gewoon voor gezelligheid, saamhorigheid en even lekker niets. Een goede balans is belangrijk.

Kinderen zijn volop in ontwikkeling voor de toekomst, maar daarvoor is het belangrijk om in het nu de baby, een dreumes, een peuter, een kleuter, een schoolkind, een (pre)tiener te mogen en kunnen zijn.

3.4. Elk kind ontwikkelt zich op een eigen manier

Kinderen ontwikkelen hun kennis en vaardigheden in een min of meer voorspelbare volgorde; de volle aandacht van baby's voor het kiekeboe spelletje; de verbazing van dreumesen bij een onverwachte ontdekking; het eerste uitgesproken 'nee' van peuters; de filosofie van kleuters die vragen stellen (waarom) en eigen verbanden leggen; de blijdschap van het zelf kunnen lezen en de wereld die daardoor voor je opengaat; tieners die een specifieke vaardigheid (zang, dans, bal hooghouden, scoren, foto's maken, schrijven) oefenen of een bepaald onderwerp breed willen uitdiepen. Tegelijkertijd zijn alle kinderen verschillend. Ze bereiken bepaalde vaardigheden op verschillende tijdstippen. De ene keer maken ze een kleine ontwikkelingsstap, de andere keer een grote sprong. Daarbij ontwikkelen ze zich op verschillende manieren, bijvoorbeeld als doener, denker, dromer, regelaar, puzzelaar, uitvinder, acteur.

3.5. Waardevol spelen is zelf kunnen handelen, denken en informatie verwerken

Jonge kinderen ontwikkelen en leren door zelf aan de slag te gaan, zelf 'een idee' te hebben en dat onderzoeken (zelfontdekkend spelen) en ze willen communiceren over wat ze onderzoeken en ontdekken. Spelen is een voortdurend proces van ontdekken. De nieuwe kennis en vaardigheden worden door jonge kinderen vooral vanuit eigen perspectief ervaren.

Als kinderen ouder worden breiden de manieren van ontwikkelen en leren zich uit. De verbale vermogens en hersenstructuren veranderen. Oudere kinderen begrijpen en kennen meer woorden en kunnen steeds meer vragen stellen. Ze leren ook via mondelinge, schriftelijke en visuele informatie. En hun denkvermogen zorgt ervoor dat ze niet alles meer hoeven uit te vinden door te doen. Het denken wordt logischer en er worden meer verbanden gelegd. Het leren gaat nu verder dan wat toevallig op hun pad komt. Ze zoeken gericht naar bepaalde kennis en vaardigheden. Daarbij zijn ze in staat om zaken vanuit verschillende perspectieven te bekijken. Hoe ouder kinderen worden hoe meer buitenwereld ze meenemen naar ons. Wanneer een kind betrokken bezig is, is er sprake van ontwikkeling. Voor deze betrokkenheid hebben kinderen motivatie nodig. Deze motivatie begint bij je veilig voelen, maar wordt versterkt door rijk spel/een rijke activiteit waarbij een kind vindingrijk kan handelen en denken. Door te genieten van alles wat hij of zij nu weet en kan, komt het kind in een positieve spiraal terecht en wil het vanuit zichzelf meer weten en kunnen.

3.6. Kinderen leren van andere kinderen, van pedagogisch medewerkers en van de speelomgeving

Door te kijken naar anderen, naast elkaar te spelen, met elkaar te spelen of samen te werken, leren en ontwikkelen kinderen volop van elkaar. Ook onze pedagogisch medewerkers zijn belangrijk.

Ze bieden de kinderen extra ervaringen en mogelijkheden om een volgende stap te zetten in hun persoonlijke en sociale ontwikkeling. Onze maatschappij is een democratische samenleving. Bij Spelenderwijs Ede vinden we dat opvoeding te maken heeft met de individuele ontwikkeling van kinderen en met het ingroeien in een democratische cultuur. Kinderen hebben het recht om in onze maatschappij gezien, gekend en bevestigd te worden. Het is belangrijk dat ze respect (leren) hebben voor zichzelf en anderen. We vinden het belangrijk om kinderen hierin te begeleiden met respect en aandacht voor ieders achtergrond en cultuur. We scheppen een veilige, beschermde maar tegelijkertijd uitnodigende en uitdagende speel- en leefomgeving. Een omgeving waar kinderen in een prettige sfeer samen kunnen (leren) spelen en werken passend bij hun leeftijd, interesse en mogelijkheden. En daarnaast zijn onze pedagogisch medewerkers een bron van informatie en voorbeeld voor de kinderen.

3.7. Alle ontwikkelingsgebieden van kinderen zijn even belangrijk

Kinderen ontwikkelen verschillende ontwikkelingsgebieden tegelijk, soms naast, soms achter elkaar. Bij Spelenderwijs Ede willen wij kinderen aansluitend op thuis en in de buitenschoolse opvang op thuis en school deze brede ervaringen op laten doen. En alle stappen die kinderen bij deze ontwikkelingen zetten zijn voor ons even belangrijk. Bij Spelenderwijs Ede onderscheiden wij zeven ontwikkelingsgebieden:

- De emotionele en sociale ontwikkeling

Van je veilig voelen, welbevinden, naar vertrouwen in jezelf en anderen, samenzijn, samen spelen, belangstelling voor elkaar, samen genieten, samen delen, keuzes maken, plannetjes maken en terugkijken, troosten en getroost worden, samen vieren, samen regels maken, afspraken nakomen, onenigheid oplossen, opkomen voor jezelf en de ander, identiteitsvorming door vergelijking, verantwoordelijkheid voor elkaar dragen, participatie, anderen accepteren en met hen omgaan, competitie, genieten van elkaar, samenwerken etc.

- De motorische ontwikkeling

Van pakken van je voetje, naar om kunnen draaien, kruipen, lopen, balanceren, de bal rollen, strepen zetten met de kwast, een autootje laten rijden, de trein vastmaken, lopen over een streep, fietsen, dansen, schrijven, fluiten, voetbal, turnen, bouwen met fijne materialen, etc.

- Taal en communicatie

Van horen, huilen, kijken, brabbelen, naar luisteren, praten, gesprek voeren, rijmen, lezen, schrijven, gedichtjes maken, verhalen bedenken, informatie tot je nemen, etc.

(zie voor taal VVE bij hoofdstuk 3)

- Rekenprikkel

Van daar pas ik wel tussen, naar meten van de hoogte, breedte, diepte; van rekening houden met één eigenschap tegelijk, naar rekening houden met meer eigenschappen; van willekeurig tellen 1,2,7,5,10 naar $4 \times 12 = 48$; van drie blokken op elkaar zetten, naar werken vanuit een bouwtekening van een kasteel; van verschil voelen tussen zacht, hard, nat, droog, licht, zwaar naar onderscheid maken en benoemen van kleuren, vormen, structuren, hoeveelheden, etc.

- Muzikale en beeldende expressie

Van geluiden horen, muziek luisteren, beelden en bewegingen zien en maken naar zingen, dansen, tekenen, schilderen, kleien, kleuren, structuren, composities, etc.

- Morele ontwikkeling

Van voelen dat we van je houden, dat je erbij hoort, naar voelen en weten dat je gewaardeerd wordt, nadenken over wat mag/niet mag en waarom, nadenken over wat een 'goed' mens is, nadenken over de verschillen tussen mensen, respecteren van anderen, etc.

- Denkontwikkeling

Van doen, ervaren, ontdekken naar toenemende concrete kennis van de mens en de wereld om je heen, naar abstracte begrippen, filosofische wijsheden etc.

3.8. VVE is kwaliteit en kwantiteit bieden

Ook bij VVE (programma's) zijn de bovengenoemde kernpunten (3.1 t/m 3.7) de basis. De kernpunten beschrijven immers wat belangrijk is voor de ontwikkeling van (jonge) kinderen. Voor Spelenderwijs Ede staan de letters VVE daarom ook voor Veel Verschillende Ervaringen. Zo zijn ook bij een tweede taalontwikkeling veiligheid en vertrouwen twee basisvoorwaarden. En kunnen taal- en ontwikkelingsstimulering niet zonder elkaar. En om de Nederlandse taal te kunnen begrijpen en spreken is het horen en oefenen in een voor (jonge) kinderen betekenisvolle spelomgeving belangrijk.

Hoofdstuk 4. Ondersteuning, interactie, stimulering

De vier klaverbladen zijn allemaal belangrijke onderdelen van ons vak. Goede ondersteuning, interactie en stimulering zijn daarbij ons belangrijkste vertrekpunt. Daarom beschrijven wij dit klaverblad als eerste.

4.1. Continuïteit

Om onze ondersteuning, interactie en stimulering vorm te geven zijn continuïteit en stabiliteit nodig. In de peuteropvang realiseren wij dat door de volgende afspraken in acht te nemen.

- Spelenderwijs streeft naar een vaste unitmanager bij elke locatie.
- Het vaste gezichten-criterium geven wij als volgt vorm. Op onze locaties zien de kinderen maximaal drie vaste pedagogisch medewerkers per week. Daarnaast mogen kinderen maximaal drie andere begeleiders (voor een bepaalde periode aan de groep verbonden en in de groep aanwezig) ontmoeten, bijvoorbeeld een vve coach, stagiaire, vrijwilliger, extra begeleiding vanuit subsidie vve maatwerk. Verder streeft Spelenderwijs naar bekende invallers bij ziekte en vrije dagen.
- De indeling en inrichting van de groep en de structuur die wij bieden geven kinderen de nodige stabiliteit en continuïteit.
- Ook door het gezamenlijk werken aan de uitvoering van de pedagogische werkwijze realiseren wij meer continuïteit in ons aanbod voor de kinderen.

4.2. Ondersteuning

Wij helpen de kinderen zich bij ons veilig en op hun gemak te voelen. Daardoor groeit hun zelfvertrouwen en het vertrouwen in anderen. Emotionele veiligheid en (zelf)vertrouwen zijn voorwaarden om te kunnen genieten van het aanbod op onze locaties en om te kunnen groeien. Een goede ondersteuning bestaat uit vier dimensies. Afhankelijk van de leeftijd van de kinderen geven wij invulling aan de bijbehorende vaardigheden:

- Emotionele ondersteuning
- Respect voor autonomie
- Structuur bieden en grenzen stellen
- Informatie en uitleg geven

Emotionele ondersteuning

Emotioneel ondersteunen is een kind aanvoelen en van daaruit reageren op zijn of haar signalen. Het gaat over geborgenheid bieden, een vertrouwensrelatie aangaan, kinderen erbij laten horen binnen een positieve groepssfeer (voorbeelden: luisteren, de aai over de bol, het oogcontact, de knipoog, interesse, nieuwsgierig zijn naar het kind). Ook gaat het bij emotioneel ondersteunen over aanmoedigen, kinderen de mogelijkheid geven om nieuwe dingen te ontdekken. Voorbeelden: belangstelling tonen, betrokken zijn bij wat het kind doet, steun bieden bij moeilijke momenten, enthousiasme van het kind delen.

Bij kinderen die nog aan het wennen zijn letten wij goed op. Waar wil het graag aan mee doen, waar nog niet? Snapt het kind de volgorde van de dag en waar hij speelgoed kan vinden? Kan het kind aansluiting vinden bij andere kinderen?

Wij leggen uit, laten zien, en blijven letterlijk of figuurlijk dichtbij. Wij dwingen kinderen niet om mee te doen. Als het wel meedoet reageren we positief. Sommige kinderen hebben meer bemoediging nodig. Wij observeren en spelen daarop in.

Als een peuter veel moeite heeft met wennen, vragen wij of één van de ouders een poosje langer blijft. Op die manier krijgt het kind vaak sneller vertrouwen in de nieuwe omgeving, de pedagogisch medewerkers en de kinderen. Samen met de ouder gaan we met het kind spelen. Tussendoor laten we dan steeds een poosje zonder ouder wennen.

Respect voor eigen initiatieven (autonomie)

Autonomie bieden is kinderen de ruimte geven om zelfstandig te doen, wat ze zelfstandig kunnen. Autonomie is ook kinderen de kans geven vanuit eigen interesses bezig te zijn en keuzes te maken. Kinderen voelen dat ze serieus worden genomen. Dat zorgt dat ze hun eigenwaarde ontwikkelen en zich betrokken kunnen voelen bij de groep, het spel en de activiteiten. Voorbeelden: respect voor inbreng van kinderen, keuzes bieden tussen en binnen spelmogelijkheden, reële verwachtingen hebben, kinderparticipatie regelen. Bij de peuteropvang geven wij dit uitgangspunt onder andere vorm door respect te hebben voor inbreng van de kinderen en keuzes te bieden tussen activiteiten en binnen activiteiten. De speelomgeving biedt een tal aan verschillende spelmogelijkheden (zie hoofdstuk 6). De dagindeling biedt tal aan verschillende activiteiten waarbij kinderen allerlei ervaringen kunnen opdoen, daarover met ons of met elkaar communiceren en eigen ideeën kunnen vormgeven (zie hoofdstuk 7).

Structuur bieden en grenzen stellen

Alle kinderen hebben behoefte aan duidelijkheid en grenzen. Het geeft ze houvast die ze nodig hebben bij het zelfstandig aan de slag gaan. Voorbeelden: een overzichtelijke speel/leefomgeving, een begrijpelijke dagindeling, consequente en duidelijke regels die uitgelegd worden aan kinderen, duidelijk gedrag van pedagogisch medewerkers, thematisch werken. Structuur bieden en grenzen stellen lijkt het tegenovergestelde van respect voor eigen initiatief, maar het gaat om het zoeken naar een goed evenwicht tussen deze twee. Een evenwicht tussen vrijheid en zelfstandigheid en het handhaven van structuur. En voor elke (leeftijds)groep en voor elk kind ligt deze balans weer anders.

Afspraken en regels in de peuteropvang

1. *Regels/afspraken rond veiligheid van kinderen.* Om het voor kinderen zo veilig mogelijk te maken, houden we ons bij de inrichting van het gebouw aan de eisen van de GGD. Dat betekent hooggeplaatste deurklinken, knelbeveiliging, veiligheidsglas, snoeren en stopcontacten hoog en beveiligd, een maximumtemperatuur op warmwaterkranen etc. We controleren regelmatig op veiligheid van ons spelmateriaal, zowel binnen als buiten. We hanteren regels omtrent de verzorging van en de omgang met de kinderen en houden de voordeur op slot als alle kinderen binnen zijn. Kinderen mogen binnen niet rennen, schreeuwen of gooien met speelgoed en ze mogen elkaar geen pijn doen. Er mag niet geklommen worden op meubilair en er mag alleen in de gang met ballen gespeeld worden.
2. *Regels /afspraken rond waarden en normen (omgangsvormen).* We leren kinderen om elkaar geen pijn te doen of iemand buiten te sluiten en het na een conflict het weer goed te maken.

We corrigeren ongepast schreeuwen, plagen, slaan en ongewenst taalgebruik en bieden kinderen gepaste alternatieven om hun emoties te uiten. Samen met de kinderen ruimen wij op. Speelgoed is om mee te spelen. Als iemand aan het woord is proberen wij (volwassenen en kinderen) er niet doorheen te praten. We accepteren behoefte aan privacy bij bijvoorbeeld toiletbezoek. Wij benoemen het gedrag dat het kind laat zien en oordelen niet over hem of haar. Wij praten alleen met de ouders over hun eigen kind. Als het in het belang van het kind is om met een ander dan de eigen ouders over het kind te praten, dan doen we dit alleen na overleg met en toestemming van de ouders.

3. *Regels/ afspraken rond individuele behoeften van kinderen.* Wij observeren kinderen en leren zo wat hun specifieke behoeften zijn op leer-, speel- en sociaal/emotioneel gebied. Kinderen die bijvoorbeeld niet willen knutselen, worden niet gedwongen. Wel stimuleren wij kinderen die (erg) lang eenzelfde activiteit uitvoeren of iets nog niet durven om ook eens iets anders te proberen. Natuurlijk begeleiden wij het kind daarbij. Voor kinderen die rust zoeken of juist behoefte hebben aan veel beweging of lawaai, geven wij een daarvoor geëigende speelplek. Door goed te observeren en via informatie van de ouders signaleren wij eventuele wijzigingen in de individuele behoeften van de kinderen.

Regels/ afspraken voor medewerkers.

De regels die voor kinderen gelden, gelden ook voor ons. Door te reflecteren op onszelf en elkaar regelmatig feedback te geven, zorgen wij ervoor dat we een goed voorbeeld en rolmodel zijn voor de kinderen. Wij verheffen onze stem niet, zijn rustig en laten de kinderen vooral zien hoe je omgaat met andere kinderen en volwassenen. We tonen respect voor de kinderen en hun ouders, en voor collega's, en laten ieder in zijn of haar waarde.

Informatie en uitleg geven

We geven vrijwel voortdurend uitleg en informatie aan kinderen. Het is belangrijk om deze informatie te laten aansluiten bij de leeftijd, het ontwikkelingsniveau en de behoefte van kinderen, logisch van opbouw is en een goed tempo heeft.

In de peuteropvang informeren wij kinderen over zaken als regels, situaties, andere kinderen (sociaal/emotioneel), speelgoed, spel, opdrachtjes, dagindeling, de thema's. Voor de kleinsten en voor anderstalige kinderen gebruiken we ter ondersteuning gebaren, mimiek, concrete materialen en doe-taal. Voor de wat oudere kinderen gebruiken we steeds langere zinnen en meer gevarieerde woorden. Bij overgangen van activiteiten gebruiken we vaste liedjes.

4.3. Interactie

Kinderen hebben behoefte aan aandachtige omgang en oprechte interesse. Bij Spelenderwijs Ede nemen wij dit serieus. Wij communiceren met kinderen mee vanuit plezier in en interesse voor elk kind. Afhankelijk van de leeftijd van kinderen zorgen wij voor de balans tussen het één op één gesprek, kleine groepsgesprekken en gesprekken met de hele groep. Wij letten er daarbij op dat de onderlinge omgang is gebaseerd op begrip, respect, interesse en duidelijkheid. De Nederlandse taal is hierbij de voertaal. Tegelijkertijd kan het voorkomen dat een pedagogisch medewerker werkgerelateerd, voor een beter begrip, iets uitlegt in de voertaal van de ouder.

De interactie tussen pedagogisch medewerkers en kinderen

Alle kinderen zijn voortdurend bezig met contact zoeken met een variëteit aan (non)verbale gedragingen. Het regelmatig (non)verbaal opvangen van deze grote en kleine signalen geeft kinderen zelfvertrouwen en vertrouwen in anderen. Door kinderen regelmatig te zien leren wij de kinderen en hun contactinitiatieven kennen. Ook wij nemen initiatieven tot contact. Bijvoorbeeld aandacht vragen voor een activiteit of gebeurtenis, kinderen bij een spel betrekken of stimuleren tot een bepaalde activiteit, een gezellige babbel beginnen. De reacties van het kinderen zijn weer uitgangspunt bij de voortzetting van het contact. Een positieve communicatieve sfeer ontstaat door regelmatige beurtwisselingen in één op één situaties of een groepssituatie. Soms zullen wij deze gesprekken willen verdiepen/uitbouwen. Daarmee doen wij een beroep op het denkvermogen van kinderen. In een groepssituatie zullen wij proberen iedereen te betrekken bij wat er gebeurt. Het is belangrijk dat wij kinderen laten weten wanneer wij het gesprek afsluiten. Ook kinderen geven (non) verbaal aan als voor hen het contact is afgelopen. Het is belangrijk voor kinderen dat wij dit zichtbaar opmerken.

Het begeleiden van (groeps)interacties tussen kinderen

De onderlinge relaties van kinderen vinden wij belangrijk. Het samenzijn, erbij horen, dat geeft kinderen een fijn gevoel, plezier. Daarnaast ontwikkelen en leren ze volop van elkaar en vullen elkaar aan. Deze onderlinge interacties van kinderen begeleiden wij eveneens met begrip, respect, interesse en duidelijkheid als uitgangspunt. Wij proberen dit ook regelmatig te benoemen. En wij beseffen dat de onderlinge omgang van ons als volwassenen hierbij een constant voorbeeld is. In de omgang met elkaar komen positieve en negatieve ervaringen voor. Wij staan voor een positieve benadering door zoveel mogelijk accent te leggen op en het aangeven van gewenst gedrag. Negatieve ongewenste momenten proberen wij kort te houden of om te buigen. Wij proberen conflicten zo mogelijk te voorkomen door steeds te blijven reflecteren op de vier klaverbladen. Door respectvolle ondersteuning en interactie, het observeren van kinderen bij spel en activiteiten, meedoen met kinderen, een soepele dagindeling en een sfeervolle speel leefomgeving, zorgen wij voor een open en ontspannen sfeer in de groep. Dat zorgt dat kinderen positieve ervaringen opdoen in het contact met elkaar. Het versterkt hun welbevinden, zelfvertrouwen en vertrouwen in anderen.

Probleemsituaties/Conflictsituaties

Natuurlijk ervaren kinderen soms problemen en zijn er tussen kinderen soms conflicten. Dat hoort er bij en wij zien ze als leermomenten voor hun (sociale) ontwikkeling. Kinderen leren hun gevoel, hun mening te laten horen en zien. Ze leren zichzelf en de ander beter te begrijpen. Ze leren oplossingen zoeken. Ze leren sociale en morele regels. Bij een probleem of conflict stoppen wij, snel maar rustig, ontoelaatbaar gedrag. Wij laten kinderen hun emotie op een toelaatbare manier uiten (stoom afblazen) en benoemen dit (je bent boos he?, ik zie dat je verdrietig bent, wat een diepe zucht). Bij kinderen die (nog) niet goed kunnen praten vertellen wij vervolgens wat wij hebben gezien. Oudere kinderen vertellen zelf wat er is voorgevallen. Wij checken daarna of wij het goed hebben verwoord of begrepen. Wij geven als objectieve bemiddelaar bij jonge kinderen één of enkele compromisvoorstellen. Zo gauw kinderen het kunnen, vragen wij of ze zelf een oplossing kunnen bedenken. Wij letten erop dat de oplossing naar tevredenheid van alle kinderen is. Daarna volgen wij de kinderen een tijdje bij het spel om te zien of het compromis/de oplossing werkt.

Normen en waarden

Door bovenstaande willen wij uitstralen dat wij een actieve en positieve belangstelling hebben voor verschillen tussen mensen. Dat wij openstaan voor de eigen inbreng van kinderen en ze aanmoedigen zich te uiten en hun mening te geven. Tegelijkertijd stimuleren wij kinderen om anderen te horen, te zien en te begrijpen. We stimuleren kinderen passend bij hun leeftijd na te denken over hoe de wereld in elkaar zit en hun mening te vormen over wat goed en niet goed is, op een manier die de ander in de waarde laat. Wij leren kinderen sociale en morele regels en oplossingen zoeken bij problemen en conflicten. Zo leren kinderen wat wel en niet toelaatbaar is. Als medewerkers zijn wij een voorbeeld voor kinderen en hanteren een (democratische) oplossingsgerichte houding.

4.4. Stimuleren

Ontdekkend, spelenderwijs ontwikkelen of waardevol spelen vraagt soms ook om gerichte stimulering. Wij grijpen ontwikkelingskansen die zich spontaan voordoen door naar kinderen te kijken, aan te sluiten bij hun spel en met ze te praten. En we creëren kansen voor kinderen door bewust activiteiten te plannen en aan te bieden. En daarbij natuurlijk weer kijken, praten en aansluiten. Stimuleren kan niet zonder ondersteuning en interactie. Deze twee zijn echt de basis bij stimulering. Door kinderen te kennen, te weten waar hun interesse en mogelijkheden liggen kunnen wij kinderen stimuleren.

Wij zorgen dat peuters bij alle ontwikkelingsgebieden ervaringen op kunnen doen. Wij zorgen dat de materialen het mogelijk maken een volgende stap te kunnen zetten. We helpen kinderen als ze iets nog niet helemaal alleen kunnen of durven. In allerlei spelsituaties en activiteiten zien we volop didactische mogelijkheden waaruit we per kind en situatie kiezen: intenties en plannen van kinderen verwoorden, intenties en plannen van kinderen helpen realiseren, zorgen voor nieuwe materialen bij vertrouwd spel, zorgen voor een nieuw idee bij bestaand spel, open vragen stellen, samen oplossingen zoeken, verwerken van indrukken, kinderen bij elkaar betrekken, meespelen, voorspelen, voorbeelden geven, instructie geven, etc.

Natuurlijk ligt bij de peuteropvang niet de hele dag de nadruk op ontwikkelen. Maar spelen biedt wel uitgelezen kansen om te leren, terwijl het kind zich nergens van bewust is en onbekommerd geniet van activiteiten. We zorgen ervoor dat kinderen op alle ontwikkelingsgebieden ervaringen op kunnen doen. We zorgen voor materialen die het mogelijk maken een volgende stap te kunnen zetten. Voor het gericht creëren van activiteiten gebruiken wij een VVE-methode (zie bijlage en hoofdstuk 1). Ook grijpen wij ontwikkelingskansen die zich spontaan voordoen, door naar kinderen te kijken, aan te sluiten bij hun spel en met ze te praten over het spel en hun ideeën.

4.5. Wennen

In de peuteropvang nemen wij de tijd om ouders en kinderen welkom te heten en wegwijs te maken. In overleg met de ouders en passend bij het kind zoeken wij naar een voor de peuter prettige manier om te wennen. Dit kan bijvoorbeeld door de peuter, samen met de ouder, later te laten komen en eerder te laten ophalen dan de andere kinderen. Ook kunnen de ouders een poosje bij het kind blijven, samen de speelzaal ontdekken. Hoe eerder een kind zich veilig voelt in de peuteropvang, hoe sneller het kan genieten van het spelen.

Tijdens de wenperiode kijken we samen met de ouders hoe het gaat. Wanneer een kind niet kan wennen kan het tijdelijk worden teruggeplaatst op de wachtlijst.

4.6. VVE: taalontwikkeling

Een goed taalaanbod en ruimte om te oefenen

Een kind moet zich eerst veilig en op zijn gemak voelen voordat taalstimulering vanuit VVE begint. Daarnaast moet het ontdekt hebben dat praten leuk is. Wij zullen bij kinderen die nog moeten wennen vaak, als is het maar even, contact zoeken, ingaan op wat we denken dat het kind bedoelt, non verbale vraag- en antwoordspelletjes spelen en bijvoorbeeld gezellige praat situaties met andere kinderen laten zien. Wanneer kinderen gewend zijn start hun actieve proces van taalverwerving. Om een taal te leren heeft een kind een goed taalaanbod nodig en tijd en ruimte om te mogen oefenen. Wanneer kinderen taal horen gaan ze zelf actief aan de slag met patronen zoeken en regels ontdekken. En dat willen wij kinderen volop bieden. Kinderen leren de taal op eenzelfde manier maar kunnen verschillen in hun aanpak. Het ene kind praat veel, het andere kind luistert meer, het ene kind zoekt patronen in de taal en het andere kind let eerst op de klanken. Ons taalaanbod voor kinderen die de taal nog moeten leren heeft een rustig tempo met duidelijke, natuurlijk accenten, is eenvoudig maar correct en volledig, is direct gericht tot de peuter, sluit aan bij de behoefte van de peuter, is concreet en wordt ondersteund door de situatie. In onze communicatie met de kinderen die het Nederlands nog moeten leren leggen wij altijd de nadruk op wat het kind bedoelt, wat het ons wil zeggen. Wij corrigeren het oefen-taalgebruik niet, maar geven wel in correcte zinnen antwoord. Zo kan het als vanzelf weer verder oefenen en blijft het plezier van het contact voorop staan

Vier taalfasen

Ons taalaanbod verschilt per taalfase waarin een kind zit. Wij onderscheiden vier fasen vanaf dat het kind zich op zijn of haar gemak voelt en praten als leuk ervaart. De eerste fase heet **wennen aan taal**. Het begrip van het Nederlands begint op gang te komen, maar het kind spreekt het nog niet. De tweede fase heet **redzaamheidstaal**. Het kind begrijpt het Nederlands redelijk en het spreken is op gang gekomen. Ze kunnen alledaagse voorwerpen in de directe omgeving benoemen en hun eigen behoefte eenvoudig benoemen. De derde fase heet **omgangstaal**. Het kind spreekt al redelijk Nederlands. Het gebruikt korte zinnen en kan gebeurtenissen in het heden en nabije verleden benoemen. De vierde fase heet **leertaal**. In deze fase kan het kind praten over dingen die niet in het hier en nu aanwezig zijn, kan het bedenken wat er zou kunnen gebeuren in een verhaaltje, kan het verbanden beschrijven en zich verplaatsen in de gedachten of gevoelens van een ander. Veel peuters die het Nederlands als tweede taal leren bereiken deze vierde fase niet in de tweede taal voor ze naar school gaan. Wij gaan bij onze taalbegeleiding uit van het spel van kinderen en van onze gebruikelijke activiteiten. Al deze situaties zijn goede aangrijpingspunten voor taalbegeleiding. In alle fasen is een goede (non)verbale interactie belangrijk. Kinderen in de verschillende fasen hebben wel verschillende behoefte als het om (non)verbale taalaspecten gaat. In de wenfase gaat het alleen om een goed passend taalaanbod zodat het begrip van het kind kan groeien. In deze fase is bijvoorbeeld doetaal (ga maar zitten, waar is je hand) en ritueel taalgebruik (met dezelfde zin de kring beginnen) belangrijk. Wij zullen in deze fase het kind niet bewust uitlokken om al Nederlands te spreken.

In de redzaamheidsfase blijft een goed passend taalaanbod erg belangrijk, maar nu kunnen wij ook enige Nederlandse taal van het kind uitlokken. En soms neemt het kind het initiatief tot Nederlandstalig contact. In de omgangstaalfase kunnen wij kleine gesprekjes voeren met kinderen. Bij die gesprekjes zullen wij het taalgebruik van het kind met ons taalaanbod uitbreiden en verdiepen. In deze en de volgende fase zullen de kinderen regelmatig zelf beginnen met de interactie. In de laatste leertaalfase komen meer abstracte gesprekjes aan bod.

De woordenschat ontwikkelt zich door deze vier fasen heen. In de wenfase leggen wij bijvoorbeeld de nadruk op de woorden die het kind nodig heeft om zich snel op zijn of haar gemak te voelen. Vanuit de vve methodes bieden wij peuters passend bij de taal- en ontwikkelingsfase betekenisvolle thema's/activiteiten met veel concreet te ervaren woorden en begrippen groeiend naar meer abstracte woordbegrippen en kennis.

Hoofdstuk 5. Observeren, volgen en signaleren

5.1. Mentorschap

Bij Spelenderwijs Ede krijgt ieder kind een mentor. De mentor is bij ons een pedagogisch medewerker die werkt op de groep van het kind. De mentor is het aanspreekpunt voor ouders bij vragen over de ontwikkeling en het welbevinden van hun kind. Met alle ouders van peuters voeren wij als het kind net drie is een gesprek over onze observaties en het kindvolgsysteem en bij de overgang naar het basisonderwijs voeren wij een gesprek over het overdrachtsformulier. Ouders van nieuwe kinderen krijgen schriftelijk bericht van wie de mentor van hun kind wordt.

5.2. Observeren/dagelijks kijken

We kijken gedurende de dag regelmatig bewust naar kinderen. Door te kijken naar wat kinderen bezighoudt, wat en hoe ze spelen, wat en hoe ze iets maken, leren wij de kinderen beter kennen. Want spelende kinderen laten hun interesses en ontwikkeling zien. En daar kunnen wij als pedagogisch medewerkers weer op reageren met interactie, spelmaterialen of aansluitende activiteiten.

5.3. Volgen van de ontwikkeling

Ook het gericht volgen van de ontwikkeling is een taak van ons. Het dagelijks kijken naar kinderen is de basis onder het volgen van de ontwikkeling van kinderen. Vanaf schooljaar 2019/2020 gebruiken we het KIJK kind volgsysteem. Wij bespreken de observaties met ouders als zij dat willen. De gegevens van het KIJK kind volgsysteem worden digitaal verwerkt.

5.4. Kwaliteitsverbetering door het volgen van kinderen

Bij de peuteropvang gebruiken wij bovenstaande informatie voor ideeën over veranderingen in ons aanbod. We bespreken dat in het team (inclusief vve coach) en als het een individueel kind betreft bespreken wij het met ouders. Op deze manier werken wij aan:

- Kwaliteitsverbeteringen voor individuele kinderen
- Kwaliteitsverbeteringen voor de groep
- De samenwerking met ouders.

5.5. Informatieoverdracht

Bij de peuteropvang bieden de spelinloop en het haalmoment de mogelijkheid om met ouders van gedachten te wisselen en informatie uit te wisselen over het kind. De dagelijkse overdracht tussen pedagogisch medewerker(s) en/of eventuele invallers gebeurt mondeling. Wij streven ernaar dat er naast een eventuele invalkracht altijd een bekende pedagogisch medewerker aanwezig is. Belangrijke informatie over kinderen (bijv. allergieën) vermelden wij voor voorin de map met kindgegevens.

Als een kind bijna 4 jaar is geven we onze kennis over hem of haar door aan het basisonderwijs en eventueel ook aan de buitenschoolse opvang die het kind gaat bezoeken. Wij vullen voor alle kinderen van bijna 4 jaar het gemeentelijk overdrachtsformulier voor de basisscholen in en bespreken dit met de ouders. Zo dragen wij bij aan een soepele overgang naar de basisschool. Voor kinderen met een vve indicatie zorgen wij naast deze papieren overdracht ook voor een warme overdracht naar het onderwijs. Bij het verwerken van de gegevens van het kindvolgsysteem en bij de (mondelijke) overdracht naar de basisschool werkt Spelenderwijs volgens het privacyreglement. Het privacyreglement is te vinden op de website van Spelenderwijs.

5.6. Kinderen nieuwsgierig maken en houden

Gedifferentieerd werken

Voor alle kinderen werken wij gedifferentieerd. We bieden materialen en activiteiten die passen bij hun niveau en interesse, zodat kinderen nieuwsgierig blijven en ze de volgende stap als vanzelf kunnen ervaren, ontdekken. Wij zorgen voor een afwisseling binnen en tussen de in hoofdstuk drie genoemde ontwikkelingsgebieden. In de peuteropvang doen wij dat met behulp van één van de drie VVE-programma's.

VVE: beredeneerd en gedifferentieerd werken

Bij de peuteropvang/voorscholen gebruiken wij de observaties en gegevens uit het kindvolgsysteem, voor kinderen met een vve indicatie, bewust bij het plannen van de thema's. Wij zoeken naar een voor hen passend aanbod in de speelomgeving, activiteiten en onze interactie.

5.7. Signaleren

Wij observeren en volgen de ontwikkeling van kinderen, passend bij de leeftijd en de werksoort. Wij kunnen daarbij een (lichte) zorg voelen of een mogelijk probleem bij de ontwikkeling van een kind signaleren. Blijkt uit onze observaties dat er aanleiding is tot zorg, dan wordt dat eerst met ouders besproken. Indien gewenst en/of noodzakelijk kan gerichte signalering en advisering, uitgevoerd door CJG, Meekijkteam of een andere externe deskundige de volgende stap zijn. Dit gebeurt uiteraard altijd in nauw overleg en met instemming van de ouders. In deze situaties blijven wij zorgvuldig in contact met ouders en, na toestemming van de ouders, ook met de externe instanties en de eventuele basisschool. Binnen het team evalueren wij de signalering.

Hoofdstuk 6. De speel / leefomgeving

6.1. Veilig, schoon en gezond

Een fysiek veilige omgeving voor kinderen en volwassenen is natuurlijk de eerste voorwaarde waar wij als peuteropvang en buitenschoolse opvang aan moeten en willen voldoen. Veilig, schoon en gezond zijn de ruimte binnen en buiten, de inrichting (kasten, stoelen, aankleding van de muren, etc.), het speelgoed, de materialen. Maar wij hebben in dit verband ook het eten wat wordt meegenomen of ter plaatse wordt bereid en over de hygiënische verzorging en begeleiding van kinderen. Wij zijn deskundig en gericht op veiligheid, hygiëne en gezondheid voor kinderen.

6.2. De indeling van ruimte

We zorgen voor een prettige, sfeervolle, rustige uitstraling met bewust kleurgebruik en een bij de leeftijd van de kinderen passende aankleding van de wanden. Een plek waar de kinderen, ouders en wijzelf ons prettig voelen. We zorgen voor een aankleding en indeling die aantrekkelijk is, zonder dat kinderen overprikkeld raken. De indeling biedt goed overzicht en houdt rekening met belangrijke looproutes. De toiletruimtes bieden de mogelijkheid van een bij de leeftijd passende privacy en zelfstandigheid.

De speel/leefruimte is verdeeld in hoeken/ruimtes/plekken. Elke ruimte, hoek of plek is bedoeld en geschikt gemaakt voor een bepaald soort spel of activiteit. De afbakening tussen deze plekken (kasten, speelschermen, matten, tape etc.) zorgt voor duidelijkheid en concentratie. Er is ruimte voor rustig en meer actief spel, voor individueel spel, spelen in kleine groepjes en voor een verjaardag vieren met z'n allen. Elk kind heeft iets 'eigens' in de ruimte (eigen vakje, kapstok, stoel, foto, enzovoort). De verdeling van de speelhoeken/speelruimtes past bij de leeftijdsgroep van de kinderen. In de peuteropvang vinden peuters bijvoorbeeld een knutselplek, een bouwhoek, een ministad of dorp, de bank om samen te lezen, de huishoek, een tafel met puzzels en spelletjes en vaak ook een thematafel- of hoek.

6.3. De inrichting van de ruimtes, hoeken, plekken

Wij zoeken, soms samen met de kinderen, naar betekenisvolle materialen voor in de speelruimtes. Wij zorgen dat alle kinderen in de hoeken iets van hun niveau kunnen vinden en voldoende keuzes hebben. Kinderen kunnen naast of met elkaar bezig zijn met voldoende materialen. Het materiaal wordt regelmatig aangevuld en / of afgewisseld. Daarbij zijn er in elke groep materialen en illustraties te vinden waarop verschillende culturen en rollen zichtbaar zijn. Ook vinden we het belangrijk open materiaal aan te bieden en veilige echte materialen, passend bij de leeftijd van de kinderen. Bij open materiaal kunnen kinderen zelf hun betekenis aan dit materiaal verlenen. Denk aan rolletjes, dozen, doeken. Ook echte materialen kunnen voor spelverdieping zorgen. Peuters laten we rijk spelen met bijvoorbeeld een paar echte pannen, theedoek, pollepel, afwasborstel, politiepet, telefoon.

6.4. Kinderen kunnen het materiaal vinden en gemakkelijk opbergen

Dit betekent dat de materialen overzichtelijk zijn geplaatst en zo nodig zijn gelabeld. Deze ordening helpt onszelf maar is ook belangrijk voor het spel van kinderen. Ook voor ouders is het handig om snel een goed overzicht te hebben. We zorgen dat het pakken en opruimen van materialen gemakkelijk kan verlopen. Voor het spel of de activiteit van kinderen is het soms belangrijk gemaakte spullen een tijdje te kunnen bewaren om bijvoorbeeld de volgende keer verder te kunnen gaan of het gemaakte tentoon te stellen. We zorgen dat ook hiervoor een plek is gereserveerd.

6.5. Buiten spelen

Bij alle locaties van Spelenderwijs Ede streven we naar uitnodigende buitenspeelplaatsen. Het buiten spelen biedt kinderen belangrijke andere ervaringen en spelmogelijkheden. We leggen hierbij de nadruk op bewegen en motoriek. Hier kunnen kinderen rennen, voetballen, fietsen, met zand spelen en zaken in de natuur ontdekken. Ook buiten zorgen wij voor een zichtbare verdeling van de ruimte. We letten zo veel mogelijk op een veilige, gevarieerde ondergrond (bijvoorbeeld gras, steen, zand, klein niveauverschil) die past bij het daar te spelen spel. Ook zorgen wij voor gevarieerde buitenmaterialen die gemakkelijk te vinden en op te ruimen zijn. In de peuteropvang streven wij ernaar om elke dag enige tijd met de peuters buiten te zijn.

6.6. VVE: de speelomgeving

Bovenstaande paragrafen zijn nog eens extra belangrijk voor een goed VVE-aanbod. Een goede indeling voor kinderen die wennen en/of het Nederlands nog moeten leren is er een die zonder mondelinge uitleg grotendeels voor zichzelf spreekt, waar kinderen rustig en geconcentreerd kunnen spelen, waar ze door labels begrijpen waar de hoeken voor staan en wat er in de hoeken te vinden is, en hoe de dagindeling verloopt (dagritme kaarten). Ook is er voldoende spel materiaal dat kinderen zonder woorden kunnen spelen en speelgoed dat door voordoen makkelijk uit te leggen is. Vanuit de VVE-programma's worden de speelhoeken passend bij de thema's of het spel van kinderen regelmatig aangepast, bijvoorbeeld andere puzzels, andere materialen in de huishoek, andere boeken, andere auto's, etc.

Hoofdstuk 7. De dagindeling

7.1. Een vaste, maar flexibele dagindeling met soepele overgangen

Een dagindeling of dagschema is een vaste volgorde van dagelijkse gebeurtenissen. Natuurlijk is de dagindeling tegelijkertijd ook weer flexibel. Elke dag hebben kinderen de ruimte om vrij te spelen of bezig te zijn. Daarnaast bieden we als Spelenderwijs Ede de kinderen van de peuteropvang elke dag activiteiten aan. En hoewel de dagindeling de dag indeelt in herkenbare periodes met vaste onderdelen en vaste volgorde, schrijft het niet in detail voor wat kinderen in die tijd doen. Met de dagindeling zorgen wij voor een balans tussen herhalen wat je al kunt en nieuwe ervaringen. Bij de georganiseerde activiteiten letten de pedagogisch medewerkers op een goede afwisseling tussen de verschillende ontwikkelingsgebieden en de ruimte voor kinderen om eigen initiatieven te blijven nemen.

Overgangsmomenten zijn van zichzelf snel chaotisch. Daarom is het belangrijk om hierbij zinvolle rituelen te bedenken waarbij overzicht mogelijk is en kinderen ook bij de overgang betrokken bezig kunnen zijn. Wij streven naar overgangen die rustig en zinvol zijn voor kinderen. Elke overgang vraagt zijn eigen overzicht, ritueel en vorm van samenwerken.

7.2. De nadruk op spelen in kleine groepen

Kinderen spelen in kleine groepjes als ze bijvoorbeeld knutselen of samen met een groepje spelen (vrij of aan de hand van het thema). Of als ze op de bank worden voorgelezen. Ze werken ook in een klein groepje als ze samen met een vriendje of vriendinnetje spontaan dezelfde activiteit kiezen. De verschillende speelhoeken stimuleren de kinderen naast of met elkaar te gaan spelen. Kleine groepjes creëren we onder andere ook door als pedagogisch medewerker mee te spelen, of een activiteit aan te bieden en kinderen uit te nodigen.

7.3. Als kinderen niet mee willen doen

Als een peuter betrokken is bij een spel en het wil niet meedoen aan een andere activiteit, dan proberen we het op een later moment nogmaals. Soms loopt een peuter net weg van een bepaalde speelhoek of is uitgespeeld met bepaald speelgoed. Dat is dan een goed overgangsmoment. Sommige kinderen proberen we over een drempel te laten stappen of uit een wat al te vast ritme te halen, zodat ze ervaren dat het ook leuk is om eens iets anders te doen. We geven het kind de tijd en zullen het niet dwingen.

7.4. Dagen aan elkaar verbinden

Peuters ervaren bij ons de dagen van de week. Knutsels die nog niet af zijn, blijven staan en kunnen verder worden afgemaakt. Sommige kinderen zijn heel trots op hun bouwwerk en mogen dat dan laten staan tot de volgende keer. En het thematisch werken zorgt ervoor dat wij voor kinderen de dagen aan elkaar verbinden.

7.5. De dagindeling bij de peuteropvang

Peuters doen (steeds meer) mee met het vaste dagschema van de groep.

De onderdelen van de dag voor de peuteropvang zijn:

- *Spelinloop*

Bij de overgang van huis naar peuteropvang hebben kinderen vaak even tijd nodig om afscheid van hun ouders te nemen. Ze vinden het fijn als vader of moeder nog even blijft en met ze speelt of voorleest. Daarom heeft al onze peuteropvang een spelinloop.

Kinderen kunnen even wennen en ouders leren de speelruimte en de materialen kennen. En ouders en pedagogisch medewerkers kunnen zo nodig belangrijke dingen aan elkaar doorgeven.

- *Vrij spel*

Vrij spel, zelf je bezigheid kunnen kiezen, vinden wij erg belangrijk. De kinderen kiezen zelf waar, met wat en wie ze aan de slag gaan en waar nodig helpen de pedagogisch medewerkers om uit de geboden variatie te kiezen of een volgende ontwikkelingsstap uit te lokken. Er is elk dagdeel genoeg ruimte om vrij te kunnen kiezen en spelen. Bij de Kaleidoscoop locatie wordt een deel van het vrije spel voorafgegaan door een vooruitkijk moment en afgerond door een terugkijk moment.

- *Activiteiten in de grote groep*

De term grote groep staat voor de momenten dat onze pedagogisch medewerkers samen met alle kinderen bewust gezamenlijkheid creëren door bijvoorbeeld samen te zingen, vertellen, feestjes vieren, rituelen beleven. De kinderen kunnen hierbij voldoende meedenken en meedoen. Het gaat hierbij om het gevoel 'we zijn een groep, we horen bij elkaar, we genieten van elkaar'. De grote groepsactiviteit vindt elke dag een korte tijd plaats.

- *Activiteiten in de kleine groep*

De term kleine groep staat voor de momenten waarop onze pedagogisch medewerkers bewust momenten creëren om met een kleine groep kinderen een activiteit te doen, samen te werken. In een kleine groepsactiviteit is er veel ruimte om in te gaan op wat de peuters aangeven. Pedagogisch medewerkers stellen de kleine groepjes doelgericht samen, bijvoorbeeld de oudste kinderen, de jongste kinderen, kinderen die ze extra aandacht voor de taal willen geven, of alle kinderen doen dezelfde activiteit maar in wisselende kleine groepjes zodat er voldoende aandacht en uitwisseling mogelijk is voor alle kinderen. De kleine groepsactiviteiten vinden elke dag plaats en zo mogelijk komen alle peuters één keer per dag of per week aan bod.

- *Eten en drinken*

Elke ochtend of middag is er groepsgewijs een moment waarop de peuters samen wat eten en drinken. De pedagogisch medewerkers zorgen ervoor dat dit een veilig, gezellig rust moment is. De kinderen krijgen in de peuteropvang water of thee. Het gezonde tussendoortje wordt door de ouders meegegeven. Ook bij verjaardagstraktaties vinden wij gezond belangrijk. Daarom vragen wij alle ouders om alleen gezond te trakteren.

- *Verzorgingsmoment*

Afhankelijk van de situatie (w.c. dichtbij of juist niet) gaan kinderen één voor één, in groepjes of gezamenlijk naar de w.c. De kinderen doen zelfstandig wat ze zelf kunnen. De pedagogisch medewerkers zorgen ervoor dat het een hygiënisch, gezellig en rustig moment is. Wanneer een kind zindelijk gaat worden, stimuleren wij dit graag in overleg en afstemming met ouders.

- *Buitenspelen*

Bewegen is erg belangrijk voor kinderen. Er zijn zoveel ervaringen te beleven. Rennen, fietsen, klimmen, met zand spelen, voetballen, hutten maken enzovoort. Wij willen op al onze locaties kinderen buiten gevarieerd laten spelen.

7.6. VVE, de dagindeling

Door de dagindeling weten kinderen wat er gaat gebeuren (veilig gevoel) maar kunnen binnen deze verschillende situaties toch weer eigen initiatieven ondernemen. Deze voorspelbaarheid is voor alle kinderen belangrijk, maar extra belangrijk voor kinderen die aan het wennen zijn, of voor kinderen die de Nederlandse taal nog weinig / niet begrijpen en met een heldere dagindeling snel weten wat er van hen wordt verwacht. Pedagogisch medewerkers zullen door regels en rituelen (bijvoorbeeld liedjes, naar buiten gaan, opruimen, begroeten) de dagindeling zonder / met weinig woorden begrijpelijk maken. Bij de activiteiten zorgen de pedagogisch medewerkers ervoor dat kinderen de taal en spel ervaringen kunnen herhalen en nieuwe ervaringen er aan toe kunnen voegen.

7.7. Pedagogisch Medewerkers eten mee

Bij Spelenderwijs vinden wij het belangrijk dat pedagogisch medewerkers een voorbeeldrol vervullen en het opgestelde (voedings)beleid uitdragen. Vanuit die optiek is het gewoonte dat pedagogisch medewerkers met de kinderen mee eten op die locaties waar qua openingstijden een lunch wordt aangeboden.

Bijlage: Korte beschrijving van drie VVE-programma's

Piramide

De Piramide methode is gebaseerd op de vier hoeken van een piramide en de drie lagen in de piramide. De hoeken zijn steeds twee bij elkaar horende elementen die in samenhang geboden worden te weten: nabijheid - afstand en initiatief kind - initiatief pedagogisch medewerker.

Nabijheid: Door een veilige omgeving en het gevoel dat de pedagogisch medewerker nabij is om de kinderen te steunen kunnen ze ontspannen gaan spelen, exploreren en leren.

Afstand: Kinderen ontwikkelen zich sterk als volwassenen hen tijdens het spelen begeleiden. Kinderen leren op deze manier denken over concrete en meer abstracte begrippen buiten het hier en nu.

Initiatief kind: Piramide respecteert en ondersteunt het eigen initiatief van het kind.

Kinderen kunnen bij Piramide veel keuzes maken uit een divers aanbod aan materialen en spelmogelijkheden.

Initiatief pedagogisch medewerker: Kinderen kunnen al veel dingen zelf maar kunnen nog veel meer met hulp van de pedagogisch medewerker.

Daarnaast wordt in de methode de Piramide in drie lagen verdeeld.

De onderste brede laag staat voor een goede speelomgeving, waarin kinderen vrij en gevarieerd kunnen spelen.

De middelste iets minder brede laag staat voor de activiteiten van pedagogisch medewerkers (grote groep en kleine groep) uit de themaboeken. Pedagogisch medewerkers maken een bij de groep/kinderen passende opeenvolging van activiteiten via de vier uitgewerkte stappen in de themaboeken oriënteren, demonstreren, verbreden en verdiepen.

Het topje van de piramide staat voor de individuele aandacht die sommige kinderen nodig hebben. Even samen met de pedagogisch medewerker spelenderwijs ondersteuning krijgen.

De vier hoeken en drie lagen zijn concreet vormgegeven in de 12 themaboeken van Piramide. Door per jaar minimaal 9 thema's te doorlopen komen alle ontwikkelingsgebieden voldoende aan bod.

Voor verdere informatie verwijzen wij naar de website van Rolf.

Uk en Puk

Bij Uk en Puk is de pop Puk erg belangrijk. Hij woont in de peuteropvang en maakt daar alles mee wat de kinderen meemaken. Pop Puk is belangrijk bij het bieden van emotionele veiligheid, maar ook voor het uitnodigen van kinderen om nieuwe dingen te ontdekken. Het is belangrijk om via de pop Puk en de 10 thema's goed aan te sluiten bij de belevingswereld van peuters, de speelomgeving, de dagindeling met vrij spel, activiteiten in de grote groep/ kleine groep en soms individueel. Deze 'samenwerking' geeft kinderen volop de ruimte om ervaringen om te zetten in ontwikkeling. En net als bij Piramide vinden de pedagogisch medewerkers in de themaboeken mogelijkheden om activiteiten bij de groep/de kinderen te laten aansluiten.

Voor verdere informatie verwijzen wij naar de website van Ced.

Kaleidoscoop

De kern van Kaleidoscoop is actief leren. Kinderen leren door actief betrokken te zijn bij mensen, materialen, gebeurtenissen en ideeën. Pedagogisch medewerkers ondersteunen het actief leren door bijvoorbeeld een uitdagende speelomgeving, hulp bieden bij het verdiepen van spel, hulp bieden bij het zelf oplossen van (spel)problemen. De dagindeling omvat dezelfde onderdelen als bij Piramide en Puk, maar bij het vrije spel van kinderen wordt er eerst vooruitgekeken en na afloop teruggekeken met kinderen. De nadruk in dit programma ligt sterk op het initiatief, de denkkraft van de kinderen. Hun spel is de inspiratie voor de activiteiten/thema's die de pedagogisch medewerkers bieden. Natuurlijk kunnen pedagogisch medewerkers hierbij gebruik maken van verschillende activiteitenboeken, Bij Spelenderwijs Ede worden ook de themaboeken van piramide als inspiratiebron gebruikt.

Voor verdere informatie verwijzen wij naar de website van het NJI.

De drie programma's en de pedagogische werkwijze van Spelenderwijs Ede

Het belang van veilige basis, nabijheid, actief leren, zelfontdekkend spelen is beschreven in onze visie in hoofdstuk 2. Hoe een goede interactie en stimulering, pedagogisch en didactisch, er concreet uit kan zien staat in hoofdstuk 3. In hoofdstuk 4 beschrijven wij hoe de ontwikkeling van kinderen bij ons wordt gevolgd en dat wij deze informatie gebruiken voor een gedifferentieerd en beredeneerd aanbod. Hoe een goede speelomgeving eruitziet die het eigen initiatief van kinderen, het actief leren van kinderen volop mogelijkheden geeft beschrijven wij in hoofdstuk 5. In hoofdstuk 6 beschrijven wij hoe vrij, begeleid en geleid spel zich afwisselen door activiteiten te bieden voor bij het vrije spel, in de grote groep, kleine groep of individueel, passend bij kinderen en de activiteit.

Literatuur

- Aarssen, J. van der Bolt, L., Leseman, P., Davidse, N.J., de Jong, M.T., Bus, A.G., Mesman, J. (2010). Zelfsturing als basis voor de ontwikkeling van het kind. Sardes speciale editie. Nr 9. September 2010.
- Aarts, M.C. (2017) Group Functioning in Child Care Centers. Nijmegen: Behavioural Science Institute.
- Ballex, M. (2005). Werken aan welbevinden. Evalueren door observeren, 3e druk. Amsterdam: SWP.
- Bazalt. KIJK! voor de BSO
- Boogaard, M., Daalen-Kapteijn, M. van & Gevers Deynoot-Schaub, M. (2012). De Kwaliteitsmonitor BSO. Amsterdam: SWP.
- Boonstra, M., Jepma, I.J. (2014). Lerenderwijs, samenwerken aan kwaliteit in de kinderopvang. Reed Business Education.
- Edwards, C., Gandini, L., Forman, G., (1998). De honderd talen van kinderen. SWP
- Fukkink, R., Gevers Deynoot-Schaub, M.J.J.M., Helmerhorst, K.O.W., Bollen, I., & Riksen Walraven, J.M.A. (2013). Pedagogische kwaliteit van de opvang voor 0- tot 4-jarigen in Nederlandse kinderdagverblijven. Amsterdam/Nijmegen: NCKO.
- Gevers Deynoot-Schaub, M., Fukkink, R., Riksen-Walraven, M., Kruijff, R. de, Helmerhorst, K. & Tavecchio, L. (2009). De NCKO-Kwaliteitsmonitor. Amsterdam: SWP.
- Gordon, T., (1970). Luisteren naar kinderen. Elsevier
- Hoekstra, E., Van Liempd, I., (2011) Ruimte maken voor vier tot twaalf jaar. Over inrichten van ruimte voor buitenschoolse opvang. SWP
- Hoensch, N., Niggemeyer, E., (2008) Mathekings, Jonge kinderen aan de slag met wiskunde. SWP
- ISSA, VBJK, MUTANT (2016). EUROPEES KADER VOOR KWALITEIT (Nederlandse samenvatting) – European Quality Framework ECEC / EQF.
- Jongepier, N., Meij, H., (2001) Inspelen op peuters. NJI/SWP
- Jong, L. de & Kleerekoper, L. (2010). Training Communicatie is meer dan samen praten en spelen. Lucie de Jong training & Advies.
- Keulen, van, A. & Singer, E. (2012). Samen verschillend. Pedagogisch kader diversiteit in kindercentra 0 – 13 jaar. Amsterdam: Reed Business.
- Kwok, S. & Meij, H. (2009). Training Laten Spelen is een Vak 4 – 12 jaar. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.
- Laevers, F., Leijnen, A., Veulemans, K. (1993) De kwaliteit van de opvang in kinderdagverblijven. Welbevinden en Betrokkenheid als sleutelvariabele. Pedagogisch tijdschrift, 18, nr 5/6, p. 343-358
- Laevers, F., Buyse, E., Daems, M. & Declercq, B. (2016). Welbevinden en betrokkenheid als toetsstenen voor kwaliteit in de kinderopvang (Uitgave Kennisdossier kinderopvang BKK). Utrecht: BKK. Download via http://stichtingbkk.nl/images/Kennisdossier_BKK2016003_LR_DEF.pdf
- Ligtermoet, I., Zwetsloot, L. (2000), Ouders betrekken bij kindercentra. Het kan! NIZW
- Meij, H. (2002) SPEEL, Spelenderwijs naar effectief ervaren en leren. NIZW
- Meij, H. (2011). De basis van opvoeding en ontwikkeling. Utrecht: NJi. Meij, H. (2011).
- Training Laten Spelen is een Vak 0 – 4 jaar. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut. Melhuish, E. (2013). Early Childhood Education and Care: Long-term effects, Den Haag.

Oenen, van, S. & Westering, Y. van. (2010). Een solide basis voor positief jeugdbeleid. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

Poot-van der Windt, H., De motorische ontwikkeling, leren door bewegen. Line Up Media Service

Poot-van der Windt, H., De zintuiglijke ontwikkeling, leren door te ontvangen. Line Up Media Service

Riksen-Walraven, M. (1981, 1996), Inspelen op baby's en peuters, ontwikkelingsspelletjes. Bohn Stafleu Van Loghum

Riksen-Walraven, J.M.A. (2000). Tijd voor kwaliteit in de kinderopvang (Oratie Universiteit van Amsterdam). Amsterdam: Vossiuspers AUP.

Riksen-Walraven, M. (2004). Pedagogische kwaliteit in de kinderopvang: doelstellingen en kwaliteitscriteria. In: R. IJzendoorn, L. Tavecchio en M. Riksen-Walraven (red.). De kwaliteit van de Nederlandse kinderopvang. Amsterdam: Boom. (p 100-123).

Schreuder, L., Boogaard, M., Fukkink, R. & Hoex, J. (2011) . Pedagogisch kader kindercentra 4 – 13 jaar. Maarssen: Elsevier gezondheidszorg.

Schoemaker, J., Strik, A., Hoex, J. (2015) Oog voor interactie. Training taal- en interactievaardigheden. Alkmaar: Buro Extern.

Singer, E. & Kleerekoper, L. (2009). Pedagogisch kader kindercentra 0-4 jaar. Maarssen: Elsevier gezondheidszorg.

Singer, E., & D. de Haan. (2013). Speels, liefdevol en vakkundig. Theorie over ontwikkeling, opvoeding en educatie van jonge kinderen. Amsterdam: SWP.

Strik, A. & Schoemaker, J. (2014) Interactievaardigheden. Een kindvolgende benadering. Amsterdam: Reed Business.

VVE programma's Piramide (O &O) , Kaleidoscoop (NJI),Ko totaal (CED Groep), BAS Groen-educatief.

Winter, M. de (2011) Verbeter de wereld, begin bij de opvoeding. Vanachter de voordeur naar democratie en verbinding. Amsterdam: SWP